

СИСТЕМИ КЊИГОВОДСТВА

Током развоја су се појавили различити **системи** књиговодства, који се разликују према:

- **циљевима** којима служе и
- **принципима** на којима се евиденција обавља

У литератури се најчешће разликују следећа четири система књиговодства:

1. Просто књиговодство
2. Камерално књиговодство
3. Константно књиговодство
4. Двојно књиговодство

1. ПРОСТО КЊИГОВОДСТВО

- ❖ **Непотпун систем** књиговодствене евиденције, преко кога се прате само неки имовински делови и обавезе које су за одређени привредни субјект од **посебног значаја**.
- ❖ Преко посебних евиденција води се, по правилу, стање и кретање:
 - а) готовине,
 - б) дужника и
 - в) поверилаца.
- ❖ При томе се ове евиденције воде **изоливано** једна од друге.
- ❖ При књижењу у овом књиговодству се **не** води рачуна о **укупности** средстава и извора средстава, нити о укупности прихода и расхода.
- ❖ Ово представља **основне недостатке** простог књиговодства, тј. његова **непотпуност**.
- ❖ Управо због тога, стање укупних средстава и извора средстава може утврдити само њиховим **инвентарисањем (пописивањем)**.
- ❖ Најважнија пословна књига је, дакле, **књига инвентара** или једноставно „**инвентар**“.
- ❖ Помоћу ове књиге се, такође, **утврђује и финансијски резултат**, јер се у простом књиговодству посебно **не књиже приходи и расходи**.
- ❖ Утврђивање финансијског резултата у овом систему тече по следећем поступку:
 1. На почетку и на крају обрачунског периода пописују се сва средства и све обавезе привредног субјекта, тј. састављају **почетни и крајњи инвентар**.

2. Утврђују се у оба овако састављена инвентара разлике између активе и пасиве, које представљају сопствену чисту имовину на почетку (С₁) и на крају обрачунског периода (С₂).
3. На крају се утврђује финансијски резултат (Φ) као **разлика између сопствене имовине са краја и са почетка обрачунског периода (С₂-С₁)**.

ИНВЕНТАР - крајњи

	<u>I СЕДСТВА (АКТИВА)</u>		
1.	Машине и алат		
	Струг	1.300.000	
	Електрична бушилица	36.000	
	Ручна бушилица	15.000	1.351.000
2.	Пословни инвентар према посебном списку		430.000
3.	Материјал		
	200 кг материјала „а“ по 150	30.000	
	140 кг материјала „б“ по 220	30.800	60.800
4.	Дужници		
	Купац „Први мај“	190.000	
	Купац „Авала“	390.000	580.000
5.	Новчана средства		
	Новац у каси	1.000	
	Жиро-рачун	1.479.000	1.480.000
	Укупна актива:		3.901.800
1.	<u>II ОБАВЕЗЕ (ПАСИВА)</u>		
	Повериоци		
	Добављач „Балкан“	350.000	
	Добављач „Јадран“	320.000	670.000
	Укупна пасива:		670.000
	<u>III РЕКАПИТУЛАЦИЈА</u>		
	1. Укупна актива		3.901.800
	2. Укупна пасива		670.000
	Сопствена средства (1-2):		3.231.800

Финансијски резултат – подразумева се да постоји и почетни инвентар:

1. Сопствена средства на крају периода (С2)	3.231.800
2. Сопствена средства на почетку периода (С1)	<u>2.772.700</u>
3. Финансијски резултат (Ф) – добитак (1-2)	459.100

Поред инвентара, као повремене књиге која се базира на попису, у простом књиговодству се воде и сталне књиге, и то:

а) књига благајне, у којој се књиже примања и издавања готовог новца и

б) књига дужника и поверилаца, у којој се воде потраживања (дужници) и обавезе (повериоци), с тим што се за ову сврху могу водити и две посебне књиге, тј. једна за дужнике и друга за повериоце и

в) дневник као књига са двоструком наменом:

1. у њему се из докумената књиже пословне промене по хронолошком редоследу како су настале,
2. да се из њега овако прокњижени износи преносе на одговарајуће рачуне у књигама: дужника, поверилаца и на рачун благајне.

Поред наведених основних књига, у простом књиговодству се могу водити и помоћне књиге за добијање детаљнијих података, тј. **тзв. сконтра**, на пример: за менице, за хартије од вредности, за робу итд.

Но и поред тога, просто књиговодство је **непотпуно**, јер нема потпун (заокружен) систем рачуна, нити постоји могућност аутоматске контроле као у двојном.

Зато ово књиговодство није погодно за савремена предузећа, већ представља једну **историјску фазу у развоју** ка двојном, коме је претходило.

2. КАМЕРАЛНО КЊИГОВОДСТВО

- ❖ „**cameralia**“ лат. науку о државним финансијама.
- ❖ Води се код државних установа и друштвених организација, које послују по принципима буџета.
- ❖ У овом књиговодству се води евиденција о :
 - 1) планираним и оствареним приходима,
 - 2) планираним и извршеним расходима, и
 - 3) имовини и дуговима установа, односно друштвене организације.

3. КОНСТАНТНО КЊИГОВОДСТВО

- ❖ Константно књиговодство се заснива на покушају **повезивања** камералног књиговодства и двојног књиговодства, а уведено је 1870. године као званично књиговодство за потребе државне администрације у швајцарским кантонима.
- ❖ Повезивање камералног и двојног књиговодства врши се се преко три врсте рачуна у главној књизи, у које спадају:
 - а) управни рачуни,
 - б) обрачунски рачуни и
 - в) благајнички рачуни.

4. ДВОЈНО КЊИГОВОДСТВО

Двојно књиговодство се одликује:

- 1) свеобухватношћу пословања,
 - 2) двостраним књижењем свих промена и
 - 3) перманентношћу и систематичношћу.
- ❖ **Свеобухватност** пословања у двојном књиговодству се остварује преко одговарајућих рачуна, који су међусобно тако повезани да представљају потпун, односно **затворен систем**. Преко ових рачуна се евидентирају све промене које се односе на средства и изворе средстава, на расходе и приходе и на финансијски резултат и то у њиховој **међусобној повезаности**
 - ❖ **Двострано књижење** у двојном књиговодству се састоји у томе што се свака промена истовремено и у једнаком износу књижи на два или више рачуна.
 - ❖ **Перманентност** датог књиговодства се огледа у томе што се у њему све пословне промене књиже у **дневнику** по **хронолошком редоследу** како су и настале, а **систематичност** – у томе што се пословне промене у двојном књиговодству књиже на **одговарајуће рачуне** у главној књизи (систематска евиденција).

Двојно књиговодство представља **најсавршенији систем књиговодства**, који се највише примењује у савременој пракси. *Ми ћемо се бавити искључиво овим системом књиговодства.*